

HVA INNEHOLDER EN MESSE (OG HVORFOR GJØR VI DET VI GJØR)?

p. Oddvar Moi

Først litt generelt om SYMBOLER OG OPPFØRSEL I KIRKEN

Når vi går inn og ut av kirken

Når vi går inn i kirken, sørger vi for at vi er kledd ordentlig og at vi oppfører oss på en verdig måte - i kirken er vi stille eller hvisker om nødvendig. På den måten viser vi vår ærbødighet for Kristi nærvær i **tabernaklet** (= alterskapet). En tent oljelampe ved/over tabernaklet viser at dette inneholder **konsekrerte hostier** (= oblater / nattverdbrod som presten har uttalt innstiftelsesordene over under en messe).

Når vi kommer inn i kirken, finnes det et kar med **vievann** (= vann som har blitt velsignet tidligere ved en dåp) ved inngangen. Vi dypper fingrene på høyre hånd i dette. Vievannet minner oss om dåpens bad. Ved å gjøre **korsets tegn** med vievann, ber vi Gud rense oss for våre synder, slik at vi med et rent hjerte kan stå fram for Ham. Korstegnet gjøres slik: Med høyre hånds peke- og langfinger (eventuelt alle fingrene samlet) berører man pannen, brystet (magen), deretter venstre og til slutt høyre skulder, mens man sier: "I Faderens, Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Amen."

Når vi så går videre inn i kirken og nærmer oss tabernaklet, eller kommer til benken der vi skal sitte **-kneler** vi vendt mot tabernaklet. Denne knelingen er en hilsen og et tegn på ærbødighet / respekt for Sakramentet (det innviede brødet) i tabernaklet. Ved messens slutt kneler vi også for tabernaklet - når vi går ut av benken eller når vi går ut forbi tabernaklet. Ved utgangen fra kirken bruker noen igjen vievann og korstegn. Andre mener at vi ikke har behov for å rense oss når vi har vært hos vår Herre eller mottatt kommunionen og velsignelsen.

Stå, sitte eller knele under feiringen av messen

Når presten kommer inn i kirken for å feire messe, reiser alle seg og blir stående (under sang, syndsbekjennelse, kyrie, gloria og bønn) helt til lesningene begynner. Vi reiser oss igjen før allelujaverset og blir stående til evangeliet er lest. Under prekenen sitter man, men står igjen under trosbekjennelsen (når den er med) og forbønnene.

Når presten før evangelielesningen sier "Dette hellige evangelium står skrevet hos ...", gjør vi alle sammen med presten små korstegn over panne, munn og bryst (med tommelen). Dette skal symbolisere at Herrens ord alltid skal være i vårt sinn, på våre lepper og i vårt hjerte.

Under selve nattverddelen er det litt forskjellige tradisjoner for når man skal sitte, stå eller knele. I Norge (Bergen) gjør vi det vanligvis slik: Under offertoriet (= når brød og vin bæres til alteret og gjøres klar) sitter vi. Før prefasjonen (= ved innledningen til nattverdbønnen, når presten sier: "Herren være med dere.") reiser alle seg og står til slutten av Sanctus (= Hellig, hellig, hellig). Vi kneler så under hele den eukaristiske bønn (= nattverdens takkebønn) og reiser oss før Herrens bønn (Fadervår). Vi står så til og med fredshilsenen og kneler før vi sier eller synger Agnus Dei (= sangen til Jesus som Guds Lam) og reiser oss først når vi går fram til kommunionen (= når vi mottar brød og vin). Etter kommunionen pleier mange å knele en stund før de setter seg. Alle reiser seg så før den avsluttende bønnen og velsignelsen og blir stående til presten har gått ut av kirken.

Hva er messen?

Mennesket lever ikke av brød alene, det lever av de ord som lyder fra Guds munn. (Mat. 4,4.) Feiringen av messen er derfor sentrum sjelen i vårt kristenliv. a) Guds ord som vi hører i messen og b) Jesu Kristi nærvær i brødet og vinen er vårt åndelige næringsgrunnlag.

Den viktigste delen av **ordets liturgi** (liturgi betyr egentlig gudstjeneste) er lesningene fra Den Hellige skrift (= Bibelen) I lesningene, som blir forklart i prekenen, taler Gud til sitt folk (= oss), åpenbarer frelsens mysterium og gir åndelig næring - for Kristus er selv til stede ved sitt ord midt iblant de troende.

I **nattverdens liturgi** tar kirken utgangspunkt i hvordan Kristus innstiftet dette (påske)måltidet for første gang kvelden før han ble korsfestet, og nattverden (betyr egentlig kveldsmåltid) er derfor ordnet etter det som skjedde den gangen: 1) Under forberedelsen bæres offergavene (= brød, vin og vann) til alteret, de samme elementene som Kristus tok i sine hender. 2) I den eukaristiske bønn (= nattverdens takkebønn) takkes Gud for hele frelsesverket og offergavene blir til Kristi legeme og blod. 3) Ved å bryte det ene brødet, kommer de troendes enhet til uttrykk, og i kommunionen mottar de troende Herrens legeme og blod på samme måte som apostlene gjorde fra Jesu egne hender.

GJENNOMGANG AV MESSENS DELER

I ÅPNING / INNLEDENDE DEL

INNGANGSSALME:

Prest og ministranter kommer inn. (ALLE REISER SEG)

ÅPNING MED KORSETS TEGN (ALLE KORSER SEG)

Presten: I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.

Svar: **Amen.**

Presten: Vår Herre Jesu Kristi nåde, Guds kjærlighet og Den Hellige
Ånds samfunn være med dere alle.

Alle svarer: **Og med din ånd.**

INNLEDNING VED PRESTEN

SYNDSBEKJENNELSE:

Presten: La oss bekjenne våre synder, så vi verdig kan feire
denne hellige handling.

Jeg bekjenner **for Gud, den Allmektige, og for dere alle, at jeg
har syndet meget i tanker og ord, gjerninger og forsømmelser,
ved min skyld. Derfor ber jeg den salige Jomfru Maria, alle
engler og hellige og dere alle: Be for meg til Herren, vår Gud.**

Presten: Den allmektige Gud miskunne seg over oss, tilgi våre
synder og føre oss til det evige liv. Alle svarer: **Amen.**

KYRIE

Kyrie eleison - **Kyrie eleison.**

Christe eleison - **Christe eleison**

Kyrie eleison - **Kyrie eleison**

(dette er gresk og betyr: Herre / Kristus / Herre miskunn deg)

KOMMENTARER

Den første delen av messen bærer preg av begynnelse, innføring og forberedelse. Hensikten er at forsamlingen av troende skal framtre som et fellesskap, og forberede seg til å høre Guds ord på en riktig måte og til å feire nattverden med verdighet.

Presten gir forsamlingen del i Guds nåde, og de ønsker det samme for presten.

Her kan presten si noe om den messen som nå skal feires.

Alle sier sammen denne generelle syndsbekjennelsen og kanskje bekjenner man noe spesielt galt man har gjort.

Her meddeler presten oss syndstilgivelse / absolusjon.

I "Kyrie" (= Herre) lovpriser de troende Herren og ber om hans miskunn

GLORIA (= Lovprisning)

(Brukes vanligvis ikke på hverdager og ikke i advent og faste)
Ære være Gud i det høyeste, og fred på jorden for mennesker av god vilje. Vi priser deg, vi velsigner deg, vi tilber deg, vi forherliger deg, vi takker deg for din store herlighet, Herre vår Gud, himlenes Konge, Gud, allmektige Fader. Herre, du enbårne Sønn, Jesus Kristus, Herre, vår Gud, Guds Lam, Faderens Sønn, du som tar bort verdens synder, miskunn deg over oss. Du som tar bort verdens synder, hør vår bønn. Du som sitter ved Faderens høyre hånd, miskunn deg over oss. For du alene er hellig, du alene er Herren, du alene er den Høyeste, Jesus Kristus, med Den hellige Ånd i Gud Faderens herlighet. Amen.

KIRKEBØNN.

La oss be: (Bønn) Alle svarer: **Amen.**

(VI HAR STÅTT HELT TIL NÅ
 VI SETTER OSS)

II ORDETS LITURGI

TEKSTLESNINGER

1. lesning står skrevet hos
 Slik lyder Herrens ord. Svar: **Gud være lovet.**

(2. lesning - ikke på hverdager)
 Slik lyder Herrens ord. Svar: **Gud være lovet.**

ALLELUJA (VI REISER OSS)
 Alleluja synges: **Alleluja, Alleluja, Alleluja**

Dette hellige evangelium står skrevet hos evangelisten
 Slik lyder Herrens ord.
 Svar: **Lovet være du, Kristus.**

(VI SETTER OSS)

PREKEN

(VI REISER OSS ETTER PREKENEN)

TROSBEKJENNELSE (Vanligvis ikke på hverdager.)
 Jeg tror på én Gud, **den allmektige Fader, som har skapt himmel og jord, alle synlige og usynlige ting.**
 Jeg tror på én Herre, **Jesus Kristus, Guds enbårne Sønn, født av Faderen fra evighet. Gud av Gud, lys av lys, sann Gud av den sanne Gud, født, ikke skapt, av samme vesen som Faderen.**

KOMMENTARER

Dette er en gammel lovsang, som først ble sunget av englene over Betlehemsmarkene den første julekvelden.

Her takker og tilber kirken Gud for hans store nåde mot oss.

(Uttrykket "Guds lam" brukes om Jesus for å vise at han bærer våre synder som et offerlam.)

Denne bønnen kalles ofte kollekten, for her nevnes og forberedes temaet i denne dagens messe.

Den første teksten er vanligvis fra det gamle testamente, den andre fra det nye testamente (men ikke fra evangeliene).

Disse tekstene leses vanligvis ikke av presten.

Menigheten viser ekstra ærbødighet overfor evangeliet; presten løfter og kysser boken, alle reiser seg, synger "alleluja" og korsar seg på panne, munn og bryst.

Prekenen er vanligvis en fortolkning av en av tekstene som er blitt lest eller av et annet tema for messen. På søn- og helligdager er prekenen påbudt, men også på andre dager anbefales den sterkt.

Hensikten med å fremsi trosbekjennelsen (= Credo, som betyr; jeg tror) under messen er at de troende skal gi sin tilslutning til det Guds ord de har lyttet til i lesningene og i prekenen, og at de skal tenke gjennom grunnlaget for sin tro før nattverdfeiringen begynner.

Ved ham er alt blitt skapt. For oss mennesker og for vår frelses skyld steg han ned fra himmelen. (Alle bøyer seg, til *) Han er blitt kjød ved Den Hellige Ånd av Jomfru Maria, og er blitt menneske. (*) Han ble korsfestet for oss, pint under Pontius Pilatus og gravlagt. Han oppstod den tredje dag, etter Skriften, fór opp til himmelen, og sitter ved Faderens høyre hånd. Han skal komme igjen med herlighet og dømme levende og døde, og på hans rike skal det ikke være ende.

Jeg tror på Den Hellige Ånd, Herre og livgiver, som utgår fra Faderen og Sønnen, som med Faderen og Sønnen tilbes og forherliges, og som har talt ved profetene. Jeg tror på én hellig, katolsk og apostolisk Kirke. Jeg bekjenner én dåp til syndenes forlatelse. Jeg venter de dødes oppstandelse og det evige liv. Amen.

FORBØNNER

(etter hver forbønn): Vi ber deg.

Alle svarer: **Herre, hør vår bønn.**

Siste gang: **Amen.**

III NATTVERDENS LITURGI

FORBEREDELSE TIL NATTVERDEN

Salme under OFFERTORIET:

Presten sier (høyt eller stille):

Velsignet er du, Herre, all skapnings Gud. Av din rikdom har vi mottatt det brød (andre gang: "den vin") som vi bærer frem for deg, en frukt av jorden og av menneskers arbeid, som for oss blir livets brød (andre gang: "frelsens kalk").

Alle svarer (begge ganger): **Velsignet være Gud i evighet.**

Presten sier:

La oss be til Gud, Den Allmektige, at han vil motta sin kirkes offer av våre hender.

Alle svarer: **Til lov og ære for sitt navn og til hele verdens frelse.**

(VI REISER OSS)

(Bønn:) Alle svarer: **Amen.**

DEN EUKARISTISKE BØNN

Presten: Herren være med dere.

Menigheten: **Og med din ånd.**

Løft deres hjerter.

Vi løfter våre hjerter til Herren.

KOMMENTARER

Trosbekjennelsen (det fins flere, men denne, den Nikenske, brukes vanligvis) består av tre artikler: Den første handler om Gud Fader, den andre om Guds Sønn (denne er lengst og tar med mye fra Jesu liv).

Den tredje trosartikkelen tar opp Den Hellige Ånd og kirken.

Under forbønnene utøver de troende sin prestelige oppgave ved å be for alle mennesker. Disse bønnene formuleres fritt, og man kan be for Guds kirke, for vårt land og våre styresmakter, for de som har det spesielt vanskelig, for alle mennesker og for verdens frelse.

Ved begynnelsen av nattverdens liturgi forberedes alteret, og brød og vin (som skal bli Jesu legeme og blod) bæres fram.

Presten takker for de gavene vi har mottatt av hans godhet - og som i nattverden skal bli til livets brød og frelsens kalk.

Forberedelsen til nattverden avsluttes med dette ønsket og en bønn.

Nå begynner det som er hele messens sentrum og høydepunkt. Presten oppfordrer folket til å løfte sine hjerter til Herren i bønn og takk. Meningen med bønningen er at hele forsamlingen (forts.)

La oss takke Herren, vår Gud.

Det er verdig og rett.

Prefasjon v/ presten:

I sannhet det er verdig og rett

..... i det vi alle dager istemmer:

Alle sier/synger:

Hellig, hellig, hellig er Herren, hærskaernes Gud. Himlene og jorden er fulle av din herlighet. Hosanna i det høye. Velsignet være ham som kommer i Herrens navn. Hosanna i det høye.

(VI KNELER)

Presten ber:

Helliggjør disse gaver ved din Ånds livgivende kraft, så de må bli for oss vår Herres Jesu Kristi legeme og blod.

Presten sier: Da han frivillig overgav seg til sin lidelse, tok han brødet, takket, brøt brødet, gav det til sine disipler og sa: Ta og et alle derav, for dette er mitt legeme, som skal gis for dere.

Presten fortsetter: Likeså tok han kalken etter måltidet kalken, takket atter, gav den til sine disipler og sa: Ta og drikk alle derav, for dette er mitt blods kalk, den nye og evige pakts blod, som skal utgytes for dere og for de mange til syndenes forlatelse. Gjør dette til minne om meg.

Presten sier: Troens mysterium.

Alle svarer: **Din død forkynner vi, Herre, og din oppstandelse lovpriser vi, inntil du kommer.**

(Presten fortsetter bønningen) (og avslutter slik):

Ved ham og med ham og i ham tilkommer deg Gud, allmektige Fader, i Den Hellige Ånds enhet all ære og herlighet fra evighet til evighet.

Alle svarer: **Amen.**

IV KOMMUNIONEN

(= når vi spiser sammen)

(VI REISER OSS)

Presten innleder og alle ber sammen: **Fader vår, du som er**

FREDSHILSEN:

Presten sier: Herrens fred være alltid med dere.

Alle svarer: **Og med din ånd.**

KOMMENTARER

(forts.) skal forene seg med Kristus i bekjennelsen av Guds store gjerninger og i å bære fram Kristi offer (= at Kristus døde på korset) for alle menneskers synder.

I Sanctus (Hellig, hellig, hellig) forener hele menigheten seg med himmelens krefter og sammen priser de Gud.

Gud påkalles og bes om å helliggjøre de gavene menneskene har båret fram, og forvandle dem til Jesu legeme og blod.

Her gjenfortelles og gjentas ordene fra den første nattverd og forvandlingen skjer. (Ofte markeres forvandlingen med klokkeslag e.l.)

Her innvies vinen.

Det som skjer her er et under og dette bekjenner menigheten og takker Gud for.

Denne lange bønningen uttrykker at eukaristien (= nattverden) feires i samfunn med hele Kirken både i himmelen og på jorden og at offeret bæres fram for Kirken selv og for alle dens levende og døde (med)lemmer, som er kalt til å få del i frelsen, den som ble vunnet ved Kristi legeme og blod.

I Fadervår (bønningen Jesus lærte disiplene) ber vi om det daglige brød, som også innbefatter nattverdblødet. Og vi ber om renselse fra synd, så vi kan være forberedt til å ta imot den hellige nattverd.

Presten: Hils hverandre med fredens tegn.

Vi gir hverandre hånden og ønsker hverandre: **Guds fred.**

(VI KNELER)

FØR KOMMUNIONEN (sier / synger alle:)

Guds lam, som tar bort verdens synder, miskunn deg over oss.

Guds lam, som tar bort verdens synder, miskunn deg over oss.

Guds lam, som tar bort verdens synder, gi oss din fred.

Presten sier: Se Guds lam, se han som tar bort verdens synder.

Salige er de som er kalt til Lammets bord.

Alle svarer: **Herre, jeg er ikke verdig til at du går inn under mitt tak, men si bare et ord, så blir min sjel helbredet.**

(Ved utdelingen sier presten): Kristi legeme (og blod)

Kommunikanten svarer: **Amen.**

(De som ikke mottar kommunionen, får isteden en velsignelse fra presten.)

Presten ber etter kommunionen:

La oss be: (VI REISER OSS)

(Bønn) Alle svarer: **Amen**

V AVSLUTTENDE DEL

Presten sier: Herren være med dere.

Alle svarer: **Og med din ånd.**

(Presten velsigner menigheten - og ALLE KORSER SEG):

Den allmektige Gud, Faderen og Sønnen og

Den Hellige Ånd velsigne dere alle.

Alle svarer: **Amen**

Presten sier: Messen er til ende. Gå med fred.

Alle svarer: **Gud være lovet.**

UTGANGSSALME

Prest og ministranter går ut. Alle blir stående til presten er kommet inn i sakristiet.

KOMMENTARER

I fredshilsenen ber de troende om fred og enhet for kirken og for hele menneskeslekten og gir uttrykk for gjensidig kjærlighet (ved å hilse på hverandre).

Mens brødet brytes sies eller synges påkallelsen til Guds Lam (på latin: Agnus Dei), han som tar bort verdens synder.

Presten inviterer til måltidet og bekjenner sammen med menigheten at han ikke er verdig til å ta imot denne gaven fra Gud.

Ved å svare amen, bekjenner vi at vi virkelig mottar Jesu legeme (og blod). Kommunikant betyr den som tar imot nattverden.

Her ber presten om at det mysterium vi nå har feiret må bære frukt i våre liv.

Her velsigner presten folket

og han

sender dem hjem, så alle kan gå tilbake til sitt eget og lovprise Herren.